

Ár gcúig chéadfa: ag fiosrú an domhain

Súil thapa ar an gceacht

Cuir tús leis an gceacht trí fhiafraí de na páistí cad a thugann siad faoi deara fós agus a súile dúnta acu, ansin taispeáin na cúig chéadfa ceann ar cheann ar an gclár bán idirghníomhach, ag díriú ar na súile, na cluasa, an tsrón, na lámha agus an craiceann, agus an teanga. Cuir lipéid na gcodanna den chorp ar an bhfíor ar an gclár in éineacht leis an rang. Reáchtáil seicheamh don rang ar fad, trealamh amháin ag an am feadh gach sraithe: málaí mothaithe, prócaí fuaime, potaí bolaidh, gloidíní formhéadúcháin, agus ansin cupáin torthaí a dháileann tú féin. Taifeadann na páistí sampla amháin ar thús abairte na Dialainne Imscrúdaithe, agus ansin pléann siad cén chéadfa is mó a chabhraíonn le bosca lóin dúnta seachas le peann luaidhe caillte.

Cuspóirí foghlama

- Na cúig chéadfa a ainmniú agus an chuid den chorp a úsáideann gach ceann acu
- Taifead a dhéanamh ar a bhfuair céadfa amháin amach
- A rá cén chéadfa ba úsáidí do thasc áirithe

Roimh an gclog – ullmhúchán

An oíche roimh ré: pacáil 5 mhála mothaithe (éadach, bloc, cón péine, spúinse); 6 phróca fuaime le séala orthu; 6 phota bolaidh le clúdach orthu; 6 ghloine formhéadúcháin le trádair duilleoige/sliogáin/boinn; píosaí torthaí nite i gcupáin aonair. Seiceáil liosta ailléirgí an ranga sula ndéantar aon bhlaiseadh. Coinnigh gach trealamh dúnta ar do dheasc go dtí go dtagann tú chuig an gcéadfa a bhaineann leis.

Ábhair

Mír	Líon	Do gach	Foinse	Ionadach saor
mála mothaithe ina bhfuil 3–4 rud sábháilte ón seomra ranga (éadach, bloc adhmaid, cón péine, spúinse)	5	rang	seomra ranga	stocaí glana nó clúdaigh piliúir ina bhfuil stáiseanóireacht ón seomra ranga agus giotaí fabraice
prócaí fuaime le séala orthu (rís, pasta, fáiscíní páipéir, olann chadáis, coirníní, piseanna triomaithe)	6	rang	seomra ranga	potaí iógairt glana agus a gclúdaigh greamaithe le téip
potaí bolaidh le clúdach orthu (craiceann oráiste triomaithe, miontas, cainéal, caife meilte, slisní gallúnaí, labhandar)	6	rang	ollmhargadh	olann chadáis le braon d'úsca bia sábháilte i bpotaí beaga
gloine formhéadúcháin láimhe	6	rang	trealamh na scoile	gloine formhéadúcháin amháin don rang ar fad, á cur ó dhuine go duine feadh na sraitheanna
rudaí beaga sábháilte le breathnú orthu (duilleog, sliogán, bonn, giota fabraice)	1	rang	amuigh faoin aer	rudaí ón seomra ranga ar nós cnaipí, duilleoga ón gclós, nó slisní peann luaidhe ar pháipéar
píosáí torthaí nite i gcupáin aonair (mar shampla úll nó banana)	1	dalta	ollmhargadh	mura féidir blaiseadh a dhéanamh, fág an blas ar lár agus ainmnigh an chéadfa le cárta pictiúir de bhia ina áit
Leathanach na Dialainne Imscrúdaithe (Bileog Bhreathnóireachta)	1	dalta	leagan inphriontáilte a chuirtear ar fáil	páipéar bán agus an ceannteideal Céadfa / Cuid den chorp / Cad a fuair mé amach

Pointe sábháilteachta

Seiceáil an liosta ailléirgí sula ndéantar blaiseadh; is tú féin amháin a dháileann na cupáin torthaí. Ní dhéantar ach bolú go réidh ar na potaí bolaidh. Caithfear na lámha a ní tar éis rudaí comhroinnte a láimhseáil agus tar éis blaiseadh; dún na potaí go daingean agus glan na boird agus an trealamh á chur ar ais.

Céimeanna teagaisc

- **Tús a chur leis:** Iarr ar na páistí a súile a dhúnadh ar feadh tamaillín agus an seomra a thabhairt faoi deara. Ná glac ach le dhá nó trí fhreagra go tapa. Coinnigh na málaí mothaithe le feiceáil ach dúnta, ionas go dtagann fiosracht chun cinn gan na cúig chéadfa ar fad a ainmniú fós.
- **Focail an lae inniu: ár gcúig chéadfa:** Taispeáin céadfa amháin ag an am ar an gclár bán idirghníomhach. Abair an t-ainm, léigh an míniú gearr, díriú méar ar an gcuid den chorp in éineacht leis an rang, ansin seiceáil le focal amháin ("Súile nó cluasa?") sula dtaispeánann tú an chéad cheann eile. Coinnigh ainm na céadfa, an chuid den chorp agus an rud a fhaighimid amach ceangailte le chéile gach uair.
- **Dírigh méar ar na codanna den chorp:** Bí i gceannas ar an ngníomhaíocht idirghníomhach le lipéid an choirp. Cuir na súile, na cluasa, an tsrón, na lámha agus an teanga ina n-áit leis an rang de réir mar a ainmníonn tú gach céadfa; abair "na lámha agus an craiceann" agus na lámha á gcur ina n-áit. Fiafraigh "An bhfuil siad ceart?" ionas go bhfanfaidh an rang ar fad páirteach. Bog lipéad mícheart go socair agus athluaigh an péire.
- **Seicheamh na gcéadfaí: trealamh amháin ag an am:** Seicheamh don rang ar fad, ní timthriall stáisiún: ná hoscail ach trealamh amháin ag an am agus ná bog an clár bán idirghníomhach ar aghaidh ach chuig an gcéadfa sin amháin. Abair ainm na céadfa agus an chuid den chorp in éineacht leis an rang, ansin iarr tuar tapa roimh gach babhta. Téann na málaí mothaithe, na prócaí, na potaí agus na gloiní formhéadúcháin ó dhuine go duine feadh gach sraithe agus ar ais (~2 nóiméad an ceann); fanann an blaiseadh i do lámha féin tar éis na hailléirgí a sheiceáil. Bailigh iad sula n-osclaíonn tú an chéad trealamh eile. Éist le hainm na céadfa, leis an gcuid den chorp agus le focal amháin faoina bhfuarthas amach.
- **Taifead a bhfuair céadfa amháin amach:** Coinnigh an tús abairte "D'úsáid mé _____. Chabhraigh mo _____ liom. Fuair mé amach _____." agus "aon sampla amháin" ar an gclár. Siúil timpeall agus scríobh focal do pháiste nuair is gá. Mura ndearna páiste ach líníocht, iarr ar an bpáiste an chéadfa a ainmniú ionas gur féidir leat lipéad a chur leis in éineacht leis an bpáiste.
- **Cén chéadfa is mó a chabhraíonn?:** Smaoiníonn péirí ar feadh thart ar nóiméad ar thasc an bhosca lóin; glac le dhá nó trí fhreagra. Cuir an chodarsnacht leis an bpeann luaidhe faoin mbord os a gcomhair agus glac le ceann nó dhó eile. Athluaigh an méid a deirtear ionas go gcloiseann an rang an chéadfa, an chuid den chorp agus an chúis. Cuir in aghaidh na tuairime go mbíonn céadfa amháin ar an gceann is fearr i gcónaí; ná hoscail na trealaimh arís.

Cad ba cheart a fheiceáil

Ainmneoidh formhór na bpáistí gach céadfa agus an chuid den chorp a bhaineann léi, agus tabharfaidh siad focal amháin faoina bhfuair siad amach (bog, gliogar, blas miontais, línte bídeacha, milis). Sa Dialann, bí ag súil le sraith shoiléir de thrí chuid, mar shampla éisteacht-cluasa-rinne an próca gliogar. Agus na tascanna á bplé, is minic a bhuann boladh nó éisteacht le haghaidh an bhosca lóin agus radharc le haghaidh an phinn luaidhe chaillte; dearbhaigh aon rogha a bhfuil réasúnú léi agus athdhírigh go cineálta an tuairim "bíonn céadfa amháin ar an gceann is fearr i gcónaí."

Míthuiscintí agus idirghabhálacha

- **"Is céadfa í m'inchinn"** nó **ainm an ruda a thabhairt in ionad ainm na céadfa.** — Coinnigh an nasc seasmhach gach uair: ainm na céadfa, ansin an chuid den chorp, ansin an rud a fuaireamar amach. Díriú méar ar na súile/na cluasa/an tsrón/na lámha/an teanga ort féin nó ar an bhfíor ar an gclár agus athluaigh an péire.
- **"Níl i gceist le tadhall ach na lámha"** nó **an teanga a mheascadh leis an mbéal/leis na fiacra don bhlas.** — Abair "na lámha agus an craiceann" agus "an teanga" gach uair a ainmníonn tú tadhall agus blas. Agus na lipéid á gcur ar an gclár, cuir méar ar do lámh agus ar do theanga féin agus tú ag rá na bhfocal in éineacht leis an rang.
- **"Is é an radharc an chéadfa is fearr i gcónaí."** — Úsáid an chodarsnacht idir an bosca lóin agus an peann luaidhe caillte: athluaigh freagraí ionas go gcloiseann na páistí go dteastaíonn céadfaí éagsúla le haghaidh tascanna éagsúla, agus gur féidir le boladh nó le héisteacht a bheith níos fearr ná radharc le haghaidh tascanna áirithe.

Difreáil

Ag teacht chun cinn	Ag forbairt	Inniúil
• Scríobh tús abairte na Dialainne don pháiste fad a tharraingíonn sé nó sí an chuid den chorp agus a dhíríonn sé nó sí méar uirthi; glac le focal amháin ó bhéal faoina bhfuarthas amach. • Coinnigh an páiste in aice leis an gceann den tsraith is gaire duit féin, ionas go ndéanfar an chéad seal a léiriú in éineacht leat.	• Tar éis sampla amháin a thaifeadadh, fiafraigh "Cén chuid den chorp a d'úsáid an chéadfa sin?" mar dhara seiceáil ó bhéal. • Iarr abairt iomlán i bplé na dtascanna: ainm na céadfa, an chuid den chorp agus an chúis.	• Tabhair dúshlán dóibh a mhíniú cén fáth nach bhféadfadh na cluasa obair na súl a dhéanamh, ag úsáid teanga na gcéadfaí agus na gcodanna den chorp. • Fiafraigh cén chéadfa eile a d'fhéadfadh cabhrú freisin le tasc an bhosca lóin nó an phinn luaidhe, agus cén fáth.

Nasc traschuraclaim

Naisc le feacht ar an gcorp san OSPA agus le teanga ó bhéal: cleachtann na páistí abairtí faoi chéadfaí agus codanna den chorp i gcomhrá beirte agus nuair a roinneann siad smaointe leis an rang.